

Antònia Abelló i Filella (1913-1984)

Vida, veu i memòria en els documents d'una dona reusenca, republicana i escriptora

Antònia Abelló Filella va néixer a Reus l'any 1913 en el si d'una família treballadora. Estudià a l'Escola d'Aprenents i de Comerç de Reus. La seva vocació d'escriptora es desvetllà en la seva adolescència i als dinou anys comença a col·laborar com articulista i reportera al diari *Foment* de Reus. En aquesta etapa de joventut, també escriu a diversos diaris i revistes de Catalunya. Així mateix publica relats curts en la secció de literatura de la revista reusenca *Estudis* (1933-1936) i en l'*Heraldo de Reus*.

Antònia Abelló als 13 anys. 1926

foment

Antònia Abelló era periodista del diari Foment. 1931-1934

Diploma del Conservatori del Liceu. 1932

La jove Antònia Abelló conjuga l'activitat literària amb els estudis musicals al Conservatori de Liceu de Barcelona, becada per l'Ajuntament de Reus. Alhora manté una estreta implicació en la vida política de Catalunya des del seu ingrés en el grup Feminal del Foment Nacionalista Republicà (FNR) adherit a Esquerra Republicana de Catalunya participant activament en les campanyes electorals republicanes. Treballa com a periodista acreditada i inscrita al col·lectiu de periodistes de Reus, era una activitat que omplia la seva vocació literària i també representava l'expressió de la seva filiació i passió ideològica. Sempre va considerar l'exercici de columnista i reportera com una de les vivències més importants i gratificants de la seva vida, tal i com, de manera reiterada, apareix a la seva novel·la en forma de bell record i enyor.

L'any 1936 entra a treballar a la Generalitat de Catalunya com a secretària del Conseller de Treball. En paral·lel escriu columnes al setmanari *Abril*, portaveu de les joventuts d'ERC. Passa els darrers anys de la guerra a Reus i decideix no exiliar-se.

En un descans de feina a la Conselleria de Treball. 1936

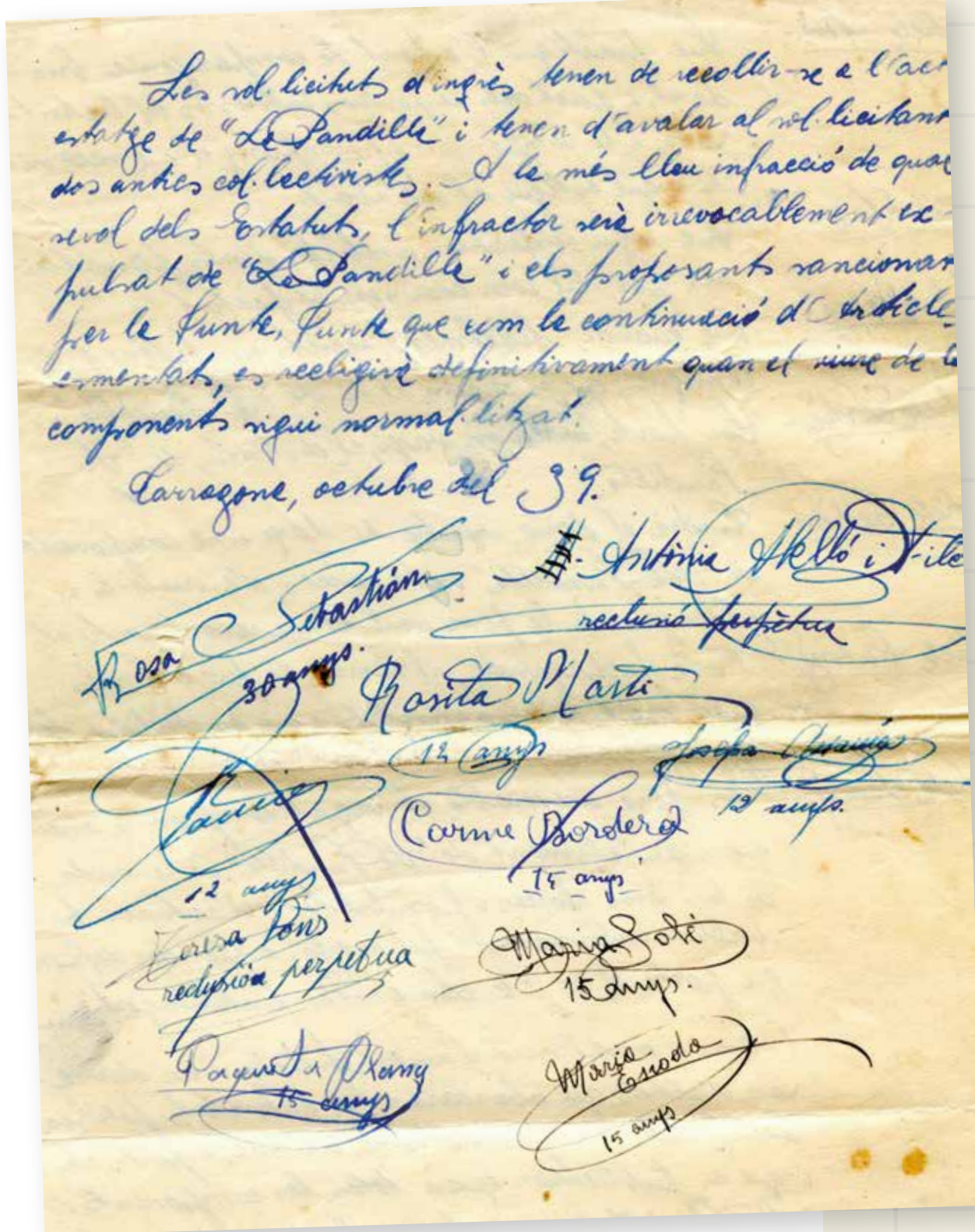
Comiat de Teresa Pàmies a Antònia Abelló. Avui, 4 d'abril 1984

Amb les seves germanes Maria i Montserrat. [ca. 1980]

A L'any 2007 va ingressar a l'Arxiu Municipal el Fons Personal d'Antònia Abelló i Filella per donació de la seva família. Aquest Fons ens dóna força informació de la seva trajectòria vital i conté nombrosos manuscrits i mecanoscrits de relats curts escrits en diverses etapes de la seva vida. També conté el mecanoscrit *La sala llarga / Perpètua Reclús* que fou editat per l'Ajuntament de Reus l'any 2009. Un relat de caire biogràfic que representa la seva obra cabdal, el seu llegat, un exercici literari que assumí com un compromís de la memòria contra l'oblit.

Amb el final de la guerra civil, la repressió del règim franquista va caure contundent sobre ella. És detinguda el juny de 1939 i és empresonada i jutjada amb el resultat de sentència de presó perpètua dictada per consell de guerra en un judici sumaríssim del tribunal militar de Tarragona. Ingressa a la presó de dones de Tarragona el 6 de setembre de 1939. L'any 1941 se li atorga una reducció de condemna i és posada en llibertat condicional; rep la resolució de llibertat definitiva el juny de 1945. D'aquesta etapa de reclusió, en va deixar memòria escrita a través d'un dietari de presó que titulà *La sala llarga*.

Signatures de companyes de presó de les Oblates. 1939

Al mas familiar. [ca. 1970]

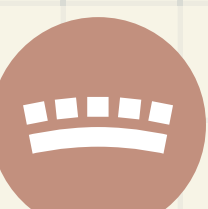
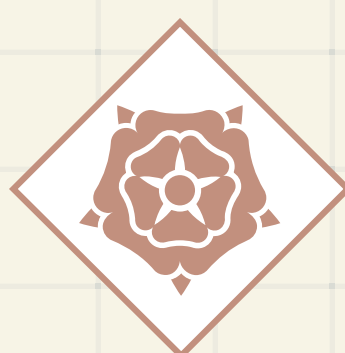
L'any 1942 es casa amb Frederic Juncosa i Pinyol. En aquells moments en què la sol·licitud d'una feina havia d'anar acompanyada del *Certificado de penales* net de qualsevol "taca", Antònia Abelló no va poder exercir les professions per a les quals estava formada i experimentada. Treballà en un magatzem de fruits secs i en una sedera de Reus.

El fiscal digué que els meus articles "envenenaban a las masas". Ne ho feu fort, això, aquell home? I per això, per aquest "envenenamiento" meu, que jo feia, segons ell, m'imposàren reclusió perpètua.

Fragment de "La Sala llarga", el llegat d'Antònia Abelló. 1970-1974

Amb la mort del general Franco, Antònia Abelló surt del seu exili interior, d'un llarg silenci, d'una resistència continguda. La trobem a la sala de consulta de la hemeroteca històrica de l'Arxiu Municipal de la ciutat consultant el seu estimat diari *Foment*, o cartejant-se amb Pau Casals i Teresa Pàmies, i voltant per les llibreries i llegint molt, i no deixant mai d'escriure contes i relats curts. Es mantingué fidel en la seva militància a ERC i visqué amb passió i implicació la nova etapa que s'obria en el nostre país, aquella Transició política que passa full massa ràpid i que féu un exercici amnèsic sobre els milers de veritables delictes contra la llibertat i dignitat humanes comesos durant el franquisme.

Amb una salut delicada, mantenia l'enteresa d'ànim i una absoluta lucidesa. La primera setmana de març de 1984 se sentí molt feble. La seva germana se l'endugué a Barcelona on, al cap de pocs dies, va morir tot dormint. El seu cos retornà a Reus per a descansar, embolcallada amb una senyera, al costat del seu marit i dels seus pares.

ARXIU MUNICIPAL
REUS

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
**Direcció General d'Arxius,
Biblioteques, Museus i Patrimoni**
Arxiu Comarcal del Baix Camp